

VÁNOČNÍ

STUDÁNKA

ZPRAVODAJ OBCÍ MALÉ SVATOŇOVICE, PETROVICE, STRÁŽKOVICE, ODOLOV Ročník XVII Prosinec 2009

6

Váši milí studánecí čtenáři,

abychom i my, redakce Studánky, přispěli svým drobkem k duchu Vánoc, připravili jsem pro Vás speciální vánoční vydání našeho místního zpravodaje. Rádi bychom Vám představili některé z klasických podkronoských receptů které se praktikovaly v kuchyních našich předků horníků balvanů tkalců ale i v bohatších německých rodinách. Také jsme pro Vás vybrali z široké nabídky vánočních zvyklostí a typických atributů abychom Vám v krátkosti přiblížili jejich vznik a historii z trochu jiného pohledu. Takéž v našem útlém vydání naleznete vánoční kalendárium nejvýznamnějších svátků adventního času a v neposlední řadě, na úplném začátku, i popis církevního roku. Myslíme si, že znalost české kultury, tedy i památek církevních, patří k základním pilířům vědění každého z nás. A protože rozhodně nepatříme v tomto směru k odborníkům, obrátili jsme svou pozornost k publikacím věnovaným vánoční tematice.

Žijte a pouze popíat poklidné svátky vánoční, mnoho blízkých přátel i rodinných příslušníků a především úsměv na tváři a na duši.

Váše redakce

Církevní rok

V první polovině 6. století křesťanský duchovní Dionýsius Exiguus vypracoval nový letopočet. Křesťanské počítání času vychází od té doby z události Kristova narození. Ke všem událostem došlo buď před, nebo po narození Ježíše Krista. Do té doby se křesťané při odpočítávání času řídili zvyklostmi země, ve které žili.

Náplň církevního (liturgického) roku se formovala v křesťanské církvi v průběhu několika století. Liturgický, církevní rok je souhrn svátků, které se stále opakují v nepřetržitém ročním cyklu. V průběhu roku slaví křesťané svátky Ježíše Krista a svatých. Liturgický rok je tak jakoby rozdělen do dvou bloků, které se rozlišují jako temporál a sanktorál.

Ještě než se vytvořily jednotlivé okruhy církevního roku, slavili křesťané neděle, o níž se udály všechny významné události spojené se životem Ježíše Krista, jako prvotní a sváteční den (primordialis dies festus). Později se neděle stala základní jednotkou liturgického roku. Prvním údobím liturgického roku jsou od 2. století Velikonoce. Ve 4. století se součástí církevního roku stala oslava počátku Kristovy události. Na východě se zformovala jako Epifanie, svátek Zjevení Páně. Západní křesťané ji přijali jako svátek Narození Páně. Velikonoční a vánoční okruhy se časem rozšířily o období přípravy – dobu postní a dobu adventní. Doba mezi Velikonocemi a Vánocemi pak vyplnil třetí okruh liturgického roku – liturgické mezidobí. Ve struktuře liturgického roku se tedy postupně zformovaly tyto 3 okruhy:

- Velikonoce
- Vánoce
- Liturgické mezidobí

Církvi jsou údobí uváděna ne v chronologickém pořadí, ale podle jejich významu:

- období třídní velikonoční
- doba velikonoční
- doba postní
- doba vánoční
- doba adventní
- liturgické mezidobí

Popis temporálu liturgického roku v chronologickém pořadí by vypadal takto:

1. doba adventní (Advent)
2. doba vánoční (Křesťanské Vánoce, Štědrý den, Boží hod vánoční,...)
3. liturgické mezidobí I. (trvá od pondělí po svátku Křtu Páně do úterý před Popeleční středou)
4. doba postní (trvá od Popeleční středy do odpoledne Zeleného čtvrtku)
5. velikonoční třídní (trvá od večerní mše na památku Večeře Páně, ve čtvrtek, do nešpor neděle Zmrtvýchvstání Páně)
6. doba velikonoční (trvá od slavnosti Veliké noci do nešpor neděle Seslání Ducha svatého- tzv. svatodušní neděle)
7. liturgické mezidobí II. (trvá od pondělí po slavnosti Seslání Ducha svatého do soboty před první nedělí adventní)

V průběhu liturgického roku církev neslaví pouze celé Kristovo tajemství, ale připomíná si i výroční dny svatých natalitia Sanctorum, tzv. sanktorál. Neděle a liturgické doby však mají přednostní postavení ve slavnostech liturgického roku. Svatí jsou uctíváni především tam, kde žili nebo zemřeli. Pouze světci univerzálního významu požívají celocírkevní úcty (sv. Ondřej, sv. Kateřina, sv. Mikuláš,...). Církevní rok, řídící se novozákonním příběhem o Ježíši Kristu, se tak ve svém pojetí zásadně odlišuje od roku občanského. Počátek církevního, liturgického roku nepřipadá na 1. leden, ale na první neděli adventu.



Vánoční kalendárium



Advent

Advent byl a je dobou očekávání – původně očekávání příchodu Spasitele na svět, proto ono latinské „advent“, které znamená „příchod“. Šlo vlastně o přípravnou dobu na vánoční svátky, která se od 11. století ustálila na posledních čtyřech týdnech před Štědrým dnem. Byla to doba postní, v níž se lidé měli zdržet nadměrného jídla a pití a místo nich se věnovat intenzivnímu zbožnému rozjímání, zakázány byly zábavy, tanec a zpěv. Přesto se o adventu konaly četné lidové obřady a zvyky, které postní zásady porušovaly. Do adventu patřily a patří také čtyři adventní neděle – ta první letos připadla na 29. listopad. Další tři neděle dnes více známe pod označením bronzová, stříbrná a zlatá.

Sv. Barbora

4. prosince

Žila ve třetím století a pocházela z rodiny bohatého kupce a velkého nepřítele křesťanů. Barbora, kterou jeden ze sloužících obrátil na víru, se odmítla křesťanství vzdát a krutý otec ji nejdříve odevzdal soudci k mučení (při němž se zázrakem zhojily rány na jejím těle) a nakonec ji setnul hlavu mečem. Na svátek sv. Barbory chodívaly ženy a dívky zahalené v bílém a nadělovaly hodným dětem sladkosti z košíku v jedné ruce, zatímco pro zlobivé děti byla připravena metlička v ruce druhé. „Barborky“ se pak říkalo a říká třešňovým větvíčkářům, které řezeme 4. prosince a necháváme v teple do Vánoc vykvést. Lidová pověra říká, že vykvete-li neprovdané dívce „Barborka“ o Štědrém dni, nalezne tato dívka v následujícím roce svého ženicha.

Sv. Mikuláš

6. prosince

Narodil se v polovině 3. století v rodině zbožných křesťanů a byl vysvěcen už jako mladík. Po smrti rodičů rozdal část majetku chudým a obdarováním chránil tři dcery zadluženého otce před prodáním do nevěstince. Stal se biskupem a svůj úřad horlivě i spravedlivě vykonával až do vysokého věku, jehož se dožil. Sv. Mikuláš byl a zůstává jedním z nejuctívanejších světců církve, patří k předním světcům i v západní Evropě. Je považován také za patrona námořníků a rybářů i ochránce převozníků. Jeho svátek byl spojován s vírou v bohatství, uzavíraly se proto v den jeho svátku obchody. Také svatby byly velice časté, neboť pod jeho patronací bývá manželství šťastné. Dárky, které dodnes přináší dětem, připomínají ono obdarování nevinných dívek. Je vlastně vzorem pro Santa Clause, který na Vánoce nosí dárky anglosaským dětem. V naší tradici zůstává mikulášská nadílka v předvečer jeho svátku, tedy 5. prosince. Dříve se konaly mikulášské průvody s maskami, později zůstali s Mikulášem pouze čerti a andělé. Konávaly se také mikulášské trhy, na nichž se prodávalo marcipánové pečivo s podobou Mikuláše, čerta apod.; dnes je častější toto pečivo z perníku.



Sv. Lucie

13. prosince

Narodila se ve 3. století v rodině zámožných křesťanů, ale po otcově smrti se jí matka rozhodla provdat za bohatého pohana. Lucie nejen nápadníka odmítla, ale navíc vyžadovala své věno, aby jej mohla rozdat chudým. Když tak učinila, obvinil ji nápadník z tajného křesťanství a nechal ji zemřít rukou katovou. Sv. Lucie byla uctívána jako patronka švadlen a kočích, ochránkyně přadlen; u nás se také věřilo, že má moc ochránit proti čarodějnicím. Svátek sv. Lucie patřil především ženám a dívkám, spojovaly s ním různé zvyky. Byla však také symbolem čistoty – a tak si hned po jejím svátku připomeňme, že je nejvyšší čas začít s vánočním úklidem.

Štědrý den

24. prosince

Říkalo se mu vigilie neboli předvečer slavnosti, neboť předcházela dnu, v němž se narodil Kristus. Až do večere byl dnem půstu a mnohá příprav spojených s množstvím lidových zvyků. Zejména dětem bylo slibováno, že budou-li se postit, uvidí zlaté prasátko. Přesto, že se to snad nikomu nepodařilo, byl celodenní půst dobrou přípravou na hojnou večeri. Od časného rána se také věštilo a kouzlo – o vlastním osudu, budoucí úrodě a příštím zdaru hospodářství i jeho prospěchu. S východem první hvězdy půst končil a nastal čas k večeri. Lidová pověra však zakazovala komukoliv vstát od započaté večere, proto muselo být vše již připraveno na stole. Dále bylo dle lidové pověry dbáno na sudý počet sedících u stolu. Trestem za porušení oněch pověr byla celoroční smůla. Po večeri pak propuklo hadačství a věštění v plné síle a končilo až okamžikem, kdy se staří i mladí začali chystat na slavnou Půlnoční mši.



Mnoho z tradic našich předků provází i náš dnešní Štědrý den. Přes den končí poslední přípravy štedrovečerní večere a zdobení vánočního stromku, přibližně v čas východu první hvězdy usedáme k slavnostní štedrovečerní večeri a po ní následuje nadílka u vánočního stromku, zpívání (nebo alespoň poslouchání) koled. A rozhodně by neměla chybět tradice radosti ze vzájemného obdarování se a ze vzájemné blízkosti a soudržnosti.

Boží hod vánoční

25. prosince

Je prvním vánočním svátkem, dnem Kristova narození. Křesťanská církev jej stanovila na tento den, aby vytvořila protiváhu starší tradici související se zimním slunovratem. Kristus tu symbolizuje slunce křesťanské přinášející naději a nový život.

Na Boží hod se nepracovalo a dokonce se nestlala ani lůžka. Nikde nesmělo viset žádné prádlo, protože by to mohlo znamenat neštěstí do domu.

Sv. Štěpán

26. prosince

Jeho svátek je druhým svátkem vánočním. Sv. Štěpán, ohnivý vyznavač a šířitel Kristova učení, byl obviněn z velezrady židovské víry a před hradbami Jeruzaléma byl roku 37 ukamenován.

Jako světec je považován za patrona koní. S jeho svátkem je rovněž spojena tradice koled a koledování. V tento den chodily na koledu nejen děti, ale i kantoři, ponocní, obecní chudí. Společně zpívali koledy, za což se jim dostávalo výslužky, zřejmě na památku toho, že sv. Štěpán zastával „úřad“ almužníka v mladé církvi.

Zvyklosti, symboly a atributy Vánoc**Adventní věnec**

Čtyři adventní neděle zná křesťanský kalendář už skoro tisíc let. Tradice postupně zapalovat svíčky na adventním věnci je však mnohem mladší: vznikla koncem 18. století v jednom sirotčinci.

Evangelický farář a vychovatel Johann Heinrich Wichern v Hamburku postavil dům, kde se staral o chlapce bez domova. Wichern nechal vyrobit obří dřevěnou obruč, na kterou umístil svíčky, aby děti nemusely o dlouhých zimních večerech zůstat ve tmě. V době adventu chlapci tento „lustr“ zdobili stužkami a větvičkami a na každou adventní neděli na něj připevnili a zapálili další velkou svíci. Německým měšťanům se dekorace líbila a tak ji převzali. Místo obrovské obruče si však vyrobili menší věnec jen se čtyřmi svíčkami, který si pověsili doma nad stůl.

Novince lidé začali říkat adventní věnec a rychle se rozšířila. Do Česka tato tradice dorazila v první polovině 19. století. Adventní věnce si lidé tehdy vyráběli sami z chvojí, šišek, stužek a dalších ozdob. Podle řádu liturgického roku patřil adventu barva fialová, ale ta nebyla tehdy pro běžné domácnosti příliš dostupná, a tak ji lidé na adventním věnci nahradili červenou.



Jmelí

Podle legend bylo jmelí původně stromem, z kterého byl vyřezán kříž pro ukřižování Ježíše Krista. Po usmrcení Ježíše ale seschnul. Lidé si ho spojovali s mýty a magickou silou, protože bylo zelené i v zimě, kdy okolní příroda spala. Věřili, že jmelí udržuje vztahy mezi lidmi. Tato tradice pochází už od Keltů, podle kterých přinášelo plodnost. Mladí muži v Anglii měli výsadu políbit pod jmelím o Vánocích na veřejnosti dívku, aniž by jim za to hrozil trest. Jejich láska pak vydržela minimálně do dalších Vánoc.

Navíc jmelí používali už naši předkové pro léčbu souchotin, běhavky a zimnice nebo proti uhranutí zlými duchy. Dříve se také věřilo, že jmelí přivolává věštecké sny. Někteří si proto o Vánocích dávali před spaním jeho větvičku pod polštář.

Darované jmelí má obdarovaného chránit od nemoci. Čím více má větvička bobulek, tím více štěstí v příštím roce čeká toho, kdo si ji doma pověsí.



Jesličky

První jesličky „postavil“ v roce 1223 František z Assisi. Tehdy pozval do jeskyně v italské Umbrii kněze, který pro něj a jeho známé v této jeskyni sloužil půlnoční mši. Do jeskyně ale František z Assisi přivedl i živého oslíka a vola a spolu s přáteli tak vlastně vytvořili první živý betlém.

V Čechách se první jesličky objevily v 16. století v Praze, největšími zastánci betlémů byli v té době jezuité. Jesličky se stavěly především v kostelech. Když je o dvě století později Josef II. na církevních místech zakázal, lidé si je začali stavět doma a dávali si k nim vánoční dárky.

Jesličky se vyráběly z papíru, vyřezávaly se ze dřeva nebo modelovaly z různých tvárných hmot. Kromě postav Josefa s Marií a Ježíškem, Tří králů, pastýřů a zvířátek lidé postupně přidávali další postavičky. Nejvíce betlémů stavěli obyvatelé Orlických hor, Jeseníků a Krkonoš.

Betlém byl hlavním symbolem Vánoc až do devatenáctého století, ve většině domácností ho pak vystřídal stromeček. V současnosti se často staví z netradičních materiálů, v posledních letech se objevily nejen jesličky z korkových zátek od vína, ale třeba i betlémy z másla a sýra.

Lití olova

Lití olova a následné věštění budoucnosti podle toho, jaký má odlitek tvar, je jeden z nejstarších vánočních zvyků. Tradice pochází od Keltů, kteří ji údajně převzali od kněží z bájně Atlantidy. Ještě začátkem dvacátého století se olovo odlévalo skoro v každé rodině. Vždy po štědrovečerní večeři lidé v kovové nádobce s dřevěným držadlem roztavili olovo a potom jej pomalu vylili do umyvadla s vodou. Ze vzniklých odlitků se pak hádalo, jak bude vypadat příští rok. Lidé věřili, že Vánoce jsou pro věštění ideální čas.

Pokud měl některý odlitek podobu srdce, znamenalo to svatbu. Pokud někomu vyšel kříž, znamenalo to smrt. A když někdo z laboru vyndal olověnou šavli, mohl si být „jistý“, že nastoupí na vojnu. V některých krajích také dívky z tvaru odlitku věštily, jak bude vypadat jejich nastávající: jestli bude hubený, tlustý nebo ošklivý.

Během dvou světových válek tento zvyk takřka vymizel, protože olovo bylo těžké sehnat. Lidé, kteří se tradice nechtěli vzdát, tehdy olovo nahrazovali horkým voskem. Ten ale nedokázal vytvořit tak pěkné obrazce, a tak se vosková náhražka příliš neujala.

Podle průzkumů je lití olova v dnešní době už téměř mrtvým zvykem, protože se mu věnují jen tři procenta domácností.

Stromeček

Rozšíření vánočního zvyku zdobit stromeček má na českém území na svědomí někdejší ředitel Stavovského divadla Jan Karel Liebich.

Traduje se totiž, že Liebich na Vánoce roku 1812 pozval do své pražské vily pár hostů. Aby jim atmosféru Štědrého dne zpříjemnil, ozdobil v hale jedli. Tento zvyk se velmi rychle rozšířil. Nejdříve ho držela jen česká šlechta, od poloviny 19. století se k nim ale připojili i měšťané.

První vánoční stromeček však lidé zdobili v Německu, a to už v 17. století. Vůbec první zmínka o něm je však už z roku 1570 v brémské kronice. Tradiční vánočním stromem je jedle, postupem času k ní lidé přidali borovici a smrč. Na vesnicích bylo zvykem vánoční stromek zavěšovat nad štědrovečerní stůl ke stropu špičkou dolů.

Dříve lidé stromek zdobili hlavně vlastními výtvary – cukrovím, pentlemi a ručně dělanými ozdobami. Tato „móda“ se v posledních letech vrací. Po druhé světové válce se ujala zvyklost zdobit vánoční stromy na náměstích nebo jiných veřejných prostranstvích. Na českém území se podle dochovaných zpráv první „veřejný“ vánoční strom objevil na náměstí v Plzni v roce 1925.

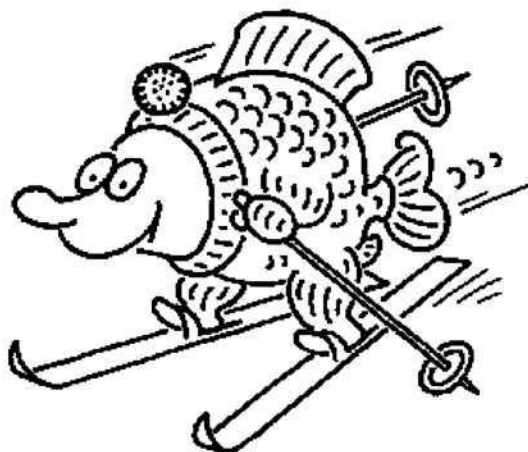


Dárky od Ježíška

První vánoční dárky si začali lidé dávat až v 17. století v bohatých šlechtických rodinách. Jejich členové se obdarovávali betlémovými figurkami. Mezi chudší obyvatele Česka se vánoční dárky dostaly až v 19. století z Německa. Dříve totiž naděloval jen svatý Mikuláš začátkem prosince.

Ježíšek jako dárce se objevil v Německu až v době reformace. Propagoval ho Martin Luther, který jej prosadil do německých rodin. Ježíšek potom začal „nosit“ dárky i u nás. Protože se slavil svátek jeho narození, ze začátku se obdarovávaly pouze děti. Lidé však většinou maličkostí potěšili i tuláky a domácí chasu, v bohatších rodinách odměnili za celý rok práce také služebnictvo.

Dárkům byla přisuzována magická moc. Proto děti a mladí lidé dostávali červená jablíčka, ořechy a sladké perníky, které jim měly přinést moudrost, štěstí a zdraví. Ve věku dvanácti let začali děti dostávat každý rok stříbrnou či zlatou minci, kterou museli o půlnoci schovat, protože jim měla přinést bohatství. Doslova boom zažily vánoční dárky až v polovině 20. století, kdy si lidé začali dávat dražší a „modernější“ věci. Například v padesátých letech byla hitem remoska.



Kapr

Bez štedrovečerního kapra si mnozí nedovedou vánoční stůl představit. Přitom se původně kapr a další ryby jako lín a sumec na Štědrý den jedli spíš jako jídlo chudých, protože Čechy jsou baštou rybníků a ryby byly díky tomu snadno dostupné. Navíc byla ryba jako symbol křesťanů považována za postní jídlo, a proto se kromě 24. prosince jedl kapr i v postní i adventní době. V 17. století se po celém Česku ryby začaly ze Štedrovečerních stolů postupně vytrácet. Velký návrat zažil kapr až v 19. století, když ho začali jíst i bohatí měšťané jako zvláštnost. Tehdy kapra považovali za raritu. Bez kapra se museli obejít pouze chudí obyvatelé Vysočiny, kteří na něj neměli. Zde se na vánoční tabuli vrátil až od čtyřicátých let 20. století, místní ho nahrazovali například makrelou s chlebem. Od 19. století zde také hrnčíři vyráběli hliněné formy ve tvaru ryby. Ženy pak z kynutého těsta

pekly rybu, kterou postavily na čestné místo štedrovečerního stolu.

Jinde namísto kapra raději jedli vepřový řízek, který se v mnoha rodinách na Štědrý den při vánoční večeři podává dodnes. Prase totiž předkové považovali za symbol požehnání a dobré úrody.

Kapří šupinku pod talíř dávají lidé až od 19. století. Po rozšíření kapra v Česku totiž nahradila minci. Tu obyvatelé českého území dávali pod talíř, aby si zajistili bohatství na celý příští rok.

Vánočka

Vánočku, tedy „buchtu“, složitě pletenou ze čtyř až šesti copů těsta, si naši předkové začali o svátcích připravovat v dobách středověku. První zmínky o vánočce jsou zhruba ze 16. století.

V dnešní době mnoho lidí vánočku raději kupuje, protože se jim její domácí příprava zdá zbytečně složitá a zdlouhavá. Dříve však lidé tomuto pečivu přikládali velký význam a na vánoční tabuli rozhodně nesmělo chybět.

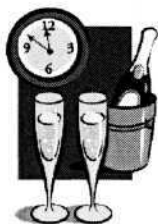
Pečení vánočky v minulosti doprovázelo několik zvyků, které dnes působí už jen úsměvně. Tak například: hospodyně, která vánočku chystala, si musela obléci bílý čepec a zástěru. Během celé přípravy nesměla promluvit ani slovo. A když těsto na vánočku kynulo, kuchařka přitom musela podle tradice skákat vysoko do vzduchu.

Předkové do vánoček zapékali mince a věřili, že kdo je najde, toho čeká v příštím roce hojnost. Pokud hospodyně vánočku připálila nebo se jí roztřhla, vypukla v kuchyni nespíš panika: lidé totiž věřili, že to znamená neštěstí.

Vánočka se v minulosti tradičně podávala vždy jako zákusek po štedrovečerní večeři. Jako první musel ochutnat hospodář, jinak mu podle pověry hrozilo, že ho v nastávajícím roce čeká mizerná úroda. V některých částech země lidé o Štedrém večeru vánočkou hostili také svá domácí zvířata a doufali, že jim to přinese zdraví.

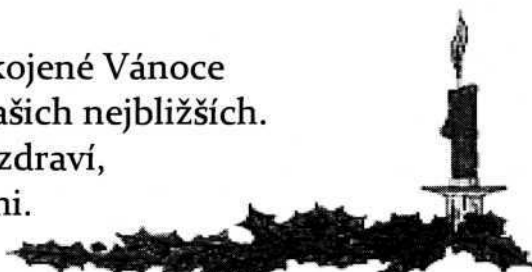
Ve středověku se vánočce říkalo húska nebo calta. „Alternativní“ názvy se v některých regionech používají i dnes. Vánočce se tak někde říká třeba štedrovnice, pletenice nebo štrucla.

(Lidové noviny)



Vážení spoluobčané,
přeji Vám šťastné a spokojené Vánoce
prožité v kruhu Vašich nejbližších.
Do nového roku hodně zdraví,
spokojenosti a lásky mezi lidmi.

Eva Hylmarová, starostka obce Malé Svatoňovice



Z hrnců našich babiček



Hubovačka

Do studené vody namočíme asi 2 hrsti na menší kousky rozsekaných sušených hub a necháme napučet. Vypere-me asi 150 g trhaných krup a s kouskem másla je ve vodě vaříme i s houbami. Když jsou měkké, polévku zahustíme světlou jíškou z hladké mouky. Dochutíme solí, špetkou pepře a dvěma stroužky česneku utřeného se solí.

Dumlíkačka

Vařila se na Štědrý den v těch nejchudších chalupách a ruku v ruce s ní šla pověra, že chrání proti svrabu.

Na Vysocku se pěstuje žlutá sladká řepa jako krmivo pro dobytek. Říká se jí dumlík nebo také rymbulice, protože prý „ve střevách dělá rymbál“.

Do vody se rozkrájel na kostičky dumlík, brambory, všechna zelenina, která byla po ruce, a kousky jakéhokoliv masa. Vody se mnoho nedá, nebo se po vaření trochu sleje a zahustí jíškou do nepřilísné hustoty. Když nebylo maso, dávaly se i uzenky, ale velmi často se dumlíkačka vařila i bez masa.

Vánoční polévka

Do silného vývaru z kostí dáme očištěné nakrájené houby, na kostičky nakrájenou zeleninu, půlky očištěných brambor, celou cibuli, kmín a sůl. Vaříme tak dlouho, až změknu brambory. Ty pak vyndáme, rozšleháme v troše polévky a vrátíme zpátky. Polévku zahustíme světlou jíškou připravenou z másla a hladké mouky. Ochutíme zázvorem a jemně rozsekaným vopichem (pozn. red.- Libeček lékařský) a necháme asi 15 minut vařit. Nakonec vyndáme z polévky cibuli, přidáme česnek utřený se solí, zamícháme a na jednotlivé porce sypeme buď osmaže-ný, na kostičky krájený chleba, nebo housku.

Pflaumensupp- švestková polévka

Vařivala se o Vánocích v německých rodinách.

Dobře opláchnuté sušené švestky dáme do hrnce se studenou vodou a uvaříme doměkka, vodu z nic scedíme. Zvlášt' si pak současně vaříme oloupané mandle, rozinky a půlky ořechů. Procezené švestky se solí, osladí, okyselí šťávou z jednoho citronu, přidáme nastrohaný perník, několik lžic švestkových povidel a zalijeme vývarem ze švestek, přidáme uvařené mandle, ořechy a rozinky, taktéž i s vodou.

Kapr na kubovi

Kapra nasekáme, vykostíme, porce prošpikujeme, osolíme, obalíme v mouce a opečeme na sádle.

Předem si uvaříme houby, část jich po slití vody osmažíme na cibulce a poklademe jimi porce kapra. Kroupy uvaříme doměkka, propláchneme, opepříme, osolíme, okmínujeme, přidáme utřený česnek a zbytek hub. Zamícháme, dáme na pekáč, polijeme sádlem, poklademe kaprem a zapečeme pod pokličkou dozlatova.

Vánoční kuba

Trhané krupky propláchneme vařící vodou a pak dáme do osolené vody s kmínem uvařit doměkka. Česnek utřeme se solí a s pepřem a se sádlem vmícháme do krup. Přidáme doměkka uvařené rozsekané houby a vše zamícháme. Kouskem sádla vymažeme pekáč a vzniklou směs dáme do vyhřáté trouby asi na 30 minut péct. Nakonec můžeme naklást na povrch kousky másla. Dobrou přílohou je kyselá okurka.

Vánoční hubovec

Potřebujeme: 1 l mléka, 300 g jahel, sůl, 200 g sušených hub, moučkový cukr, máslo, 3 vejce, rozinky, oříšky, asi 2 nebo 3 rohlíky.

Jáhly spaříme horkou vodou. Scezené zvolna s mlékem a špetkou soli a malým kouskem másla vaříme doměkka. Též trochu osladíme. Do uvařených jahel zamícháme rozsekané houby, rozinky, nasekané ořechy, cukr, na kostičky nakrájené rohlíky. Dáme na dobře vymazaný pekáč, zalijeme rozšlehanými vejci s mlékem a pečeme dozlatova. Vyndáme z trouby a pocukrujeme moučkovým cukrem.

Vánoční trouboválky se švestkovačkou

Potřebujeme: ½ kg hladké mouky, ¼ l vody, 50 g kvasnic, sůl, lžička tlučného kmínu, sádlo na potření.

Ve vlažné vodě necháme vykynout kvasnice, do prosáté mouky přidáme sůl, kmín a kváskem zaděláme husté chlebové těsto. Když vykyne, vyvalujeme z něho vdolky a na plechu, potřeným sádlem, je dočervena pečeme. Těsně před dopečením je potíráme husím sádlem. Trouboválky se podávaly se švestkovačkou na Štědrý den.

Křehťíky

Z trošky mléka, 50 g kvasnic a lžičky cukru uděláme kvásek, který necháme vykynout. Prosejeme 1 kg polohrubé mouky, přidáme 400 g rozpuštěného másla, 250 g cukru, špetku tlučení anýzu, trochu soli, 6 žloutků, 2 celá vejce. Smetanou zaděláme na vále těsto tuhé asi jako na štedrovnicu a nakonec do něho zaválíme asi 100 g rozinek. Když těsto vykyne, děláme z něho malé mazanečky, které zvolna do růžova pečeme. Po upečení je potřeme rozpuštěným máslem a posypeme práškovým cukrem.

Zázvorky

Potřebujeme: asi 150 g moučkového cukru, 150 g polohrubé mouky, 1 vejce, 1 lžíce zázvoru, máslo nebo ztužený tuk na vymazání plechu.

Vejce s cukrem našleháme do pěny. Potom přimícháme mouku s mletým zázvorem. Vypracujeme těsto, ze kterého vyválíme tenkou placku, a vykrajujeme formičkami různé tvary. Opatrně je narovnáme na vymazaný plech a necháme v chladu do druhého dne. Potom zvolna upečeme.

Zázvorky nesměly chybět o Vánocích na žádném stole zvláště na Vysocku.

**Budáčky**

Utřeme asi 100 g másla se 3 žloutky a 70 g cukru. Přidáme ½ kg polohrubé mouky, 30 g vzešlých kvasnic a tolik mléka, aby se dalo vypracovat tuhé těsto. Když nám vykyne, děláme z něho jako švestku velké buchtičky, které plníme makovou náplní. Na vymaštěný pekáček je kládeme těsně vedle sebe, ale nepromazáváme tukem jako u buchet. Když jsou do růžova upečené, vyklopíme je z pekáče. Teprve na Štědrý den budáčky „lámeme“, v páře ohříváme, sypeme strouhaným perníkem a mastíme rozpuštěným máslem.

Maková vomasta

Nemletý mák, jak dříve bývalo zvykem, uvaříme nejdřív v mléce se špetkou soli a potom rozetřeme. Podle chuti se osladí medem, ochutí skořicí nebo muškátovým květem.

Sejráky

250 g másla utřeme do pěny. Přidáme 3 žloutky, 2 lžíce práškového cukru, kvásek z 20 g kvasnic, 400 g polohrubé mouky, špetku soli a tolik smetany, aby vzniklo těsto jako na buchty. Když vykyne, vyděláme z něho koláčky, které uprostřed plníme tvarohovou vomastou. Dříve se na pravé sejráky používal „hořčák“, kozí sýr, ½ kg sejra se utřelo se 3 žloutky, lžící cukru a špetkou muškátového květu.

Vánoční koule

Potřebujeme: ½ l mléka, 3 vejce, 80 g moučkového cukru, hořká čokoláda, balíček vanilky, škrobová moučka, rum. K bílkům přidáme lžici studené vody a ušleháme tuhý sníh. Naběračkou tvoříme velké koule z vyšlehaného sněhu, které házíme do vařícího mléka a asi 3 minuty při stálém obracení vaříme. Pak je opatrně vybíráme cedníkem a kládeme na talíř.

Uděláme si krém: Žloutky dobře ušleháme, přidáme moučkový cukr i vanilkový cukr, lžici škrobové moučky a promícháme. Vaříme ve vodní lázni do zhoustnutí. Když je hotovo, přidáme rum, nalijeme na mísu a koule narovnáme navrch. Nakonec postrouháme čokoládou.

Devítipodlahová bába

Upekly se dolky z vejražkové mouky. Na první vdolek se dal kozí sejra, pak zase dolek, na něj slívy, zase dolek a mák, pak dolek a hrušky a zase dolek a mrkev s medem a pak dolek s jablečným džemem, dolek a červený zelí z Vysočtě, dolek a tvaroh a nakonec dolek a perník.

Jahelník se švestkami

250 g jablek dobře vypereme v několika vodách, 1 a ½ l mléka přivedeme do varu, osolíme lžičkou soli, osladíme vrchovatou lžící cukru a zvolna přisypáváme jáhly. Za stálého míchání uvaříme hustou kaši. Do vymazaného pekáčku rozprostřeme vrstvu kaše, na ni vrstvu sušených uvařených švestek, posypeme cukrem se skořicí a navrch dáme opět vrstvu kaše, kterou polijeme máslem. Jahelník dáme do trouby, a když začíná růžovět, zalijeme ho koflíkem smetany, v níž jsme rozkvedlali 2 žloutky. Nakonec dopečeme do červena.

Moumelich

Asi 1 l mléka přivedeme do varu. Mezitím si umeleme ¼ kg máku, který zavaříme do mléka a vaříme tak dlouho, až se rozvaří. Na konec varu přidáme med, a to tolik, aby makové mléko bylo sladké. Do moumelichu se máčely štedrovnic, a to na Nový rok, nebo se k němu přikusovaly.

TŘÍKRÁLOVÁ SBÍRKA 2010



pomáhejme lidem v nouzi

V sobotu 9. ledna 2010 Vás navštíví v domácnosti či na pracovišti nebo potká na ulici skupinka tří králů s koledou a s prosbou o příspěvek do pokladničky.

Tříkrálová sbírka je zaměřena na pomoc lidem v nouzi u nás i v zahraničí a na podporu charitního díla. Sdružení Česká katolická charita děkuje Vám všem, kteří prostřednictvím této akce přijmete podíl na práci ve prospěch slabých a trpících.

Příslušná část výtěžku sbírky - 65 % - bude věnována na obnovu technického a zdravotnického vybavení Hospice Anežky České v Červeném Kostelci. Zbývající část výtěžku (35%) bude odeslána na konto Sdružení České katolické charity pro další charitní pomoc v České republice i v zahraničí.

Sbírka je chráněna proti zneužití. Na vyžádání předloží koledníci průkaz a informační leták. Pokladničky budou zapečetěny. Jejich rozpečetění se bude provádět po ukončení sbírky za účasti pracovníka městského úřadu. (Upozorňujeme, že se přesto mohou vyskytnout falešné skupinky. Doporučujeme při jakýchkoliv nejasnostech si nechat předložit průkaz a zkontrolovat zapečetění pokladničky. Děkuje se za pochopení.)

V loňském roce se v Malých Svatoňovicích vybralo **25 815,- Kč**. Věříme, že i letos budete stejně štedří a svým darem přispějete na pomoc těm, kteří pomoc nás všech potřebují.

Za pochopení a podporu děkují pracovníci Oblastní charity Červený Kostelec a skupinky tří králů.

Obecní úřad v Malých Svatoňovicích
pořádá vánoční výstavu

VÁNOCE U STUDÁNKY

14. 12. 2009 – 1. 1. 2010

denně

9.00 – 12.00 a 13.00 – 16.00 hodin

malý sál kulturního klubu v Malých Svatoňovicích
Vstupné: děti 5,- Kč (do 6 let zdarma), ostatní 10,- Kč

Těšíme se na Vaši návštěvu

Výstava bude zahájena

v neděli 13. 12. 2009 v 16.00 hodin

Výstava bude uzavřena:

24. 12. po celý den, 31. 12. po celý den a 1. 1. dopoledne

